

ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ СЛОВА

Інформація підготовлена з використанням Звіту Генерального Секретаря РЄ Турбйорна Ягланда «Демократично-правова держава, права людини та верховенство права. Популізм – особливості системи стримувань і противаг у Європі»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ СВОБОДИ СЛОВА	4
ЗАХИСТ ЖУРНАЛІСТІВ ТА ІНШИХ МЕДІА АКТОРІВ	12
МЕДІА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ	14
МЕДІА ПЛЮРАЛІЗМ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ	16
СВОБОДА СЛОВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	19

ВСТУП

Рівень захисту журналістів в останні роки значно знизився. Статистичні дані підтверджують що у 28 країнах-членах РЄ поточна ситуація, що склалася у сфері забезпечення захисту журналістів викликає занепокоєння, тоді як стан безпеки журналістів у 17 країнах-членах РЄ взагалі є незадовільним.

У 36 країнах-членах РЄ на законодавчому рівні певна форма дифамації визнається кримінальним злочином, а у 29 країнах-членах РЄ санкція за дифамацію передбачає позбавлення волі. Більшість країн-членів РЄ акцентують увагу на такій проблематиці як занепадання незалежної редакційної політики, обмеження різноманітності та зменшення контролюючої ролі медіа як потужного елемента правової держави.

Медіа посилаються на відсутність гарантій та якісного нормативного забезпечення їх діяльності, що, як наслідок, призводить до їх неналежного використання політиками, урядовими організаціями для просування певних комерційних, приватних, політичних чи економічних інтересів.

Такі тенденції мають охолоджувальний ефект для свободи медіа та підривають принципи плюралізму. Присутні докази посилення цензури, що погіршується відсутністю гарантій працевлаштування, при чому деякі сегменти медіа індустрії відчувають на собі значний фінансовий тиск.

Поруч з тим, зростання обсягів присутності у медіа ландшафті країн-членів Ради Європи фейкових новин викликає занепокоєння, особливо із врахуванням того факту, що навмисне поширення дезінформації в мережі Інтернет значно впливає на політичні процеси та їх оцінку з боку суспільства.

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ СВОБОДИ СЛОВА

Свобода вираження поглядів є запорукою «здорової» демократії і захищена положеннями статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97).

Стаття 10

Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Люди різного погодження та віросповідання мають право висловлювати свою точку зору, якщо вона не ображає та не шокує інших осіб, не має на меті розпалювання ворожнечі чи поширення ненависті. Відкриті дискусії дозволяють демократичним суспільствам розвиватися та успішно реагувати на сучасні виклики. Можливість відкрито заявити про свою думку, підтримана різноманітними та незалежними медіа дозволяє громадянам ухвалювати критичні та обґрунтовані рішення, а також формує гарантії від зловживань та неправомірного тиску.

Захист репутації і досі використовується як одна із найпоширеніших причин для обмеження свободи вираження поглядів. Комітет Міністрів РЄ та Парламентська Асамблея РЄ закликали країни забезпечити наявність таких законодавчих положень щодо дифамації які б містили гарантії захисту свободи

вираження поглядів та відповідали європейським та міжнародним стандартам стосовно прав людини та принципів співмірності.

Країни також пояснюють запровадження тих чи інших обмежень у реалізації права на свободу вираження поглядів необхідністю захисту національної та громадської безпеки та територіальної цілісності.

Критерії вимірювання правових гарантій

свободи вираження поглядів:

- ✓ Кримінальне переслідування у справах про дифамацію можливе лише за наявності серйозного порушення прав інших осіб.
- ✓ Закони, що містять положення про дифамацію та їх застосування на практиці мають передбачати правомірність висловлення критичних зауважень і передбачати гарантії недопущення тиску чи впливу щодо обговорення питань, які становлять суспільний інтерес.
- ✓ Відшкодування заподіяної шкоди або судові витрати у справах про дифамацію повинні бути рівнозначні та співмірні зі шкодою, що була нанесена репутації потерпілій стороні.
- ✓ Політичні, публічні особи та державні службовці не користуються підвищеним рівнем захисту від критики та образ у порівнянні з іншими людьми.
- ✓ Профанація не є кримінальним злочином. Нанесення образи на релігійному підґрунті не є кримінальним злочином, за винятком випадків або ознак розпалювання ворожнечі.
- ✓ Положення кримінального законодавства щодо боротьби з мовою ненависті є чіткими та зрозумілими, що забезпечує усвідомлення меж правомірної поведінки та включає відповідні гарантії дотримання свободи вираження поглядів відповідно до вимог пункту 2 статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

- ✓ Положення законодавства, що обмежують право на інформацію з причин забезпечення національної безпеки чи дотримання громадського порядку є чіткими та зрозумілими, що формує належне усвідомлення громадянами меж допустимої поведінки та включає відповідні гарантії дотримання свободи вираження поглядів відповідно до вимог пункту 2 статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
- ✓ Для захисту викривачів створено належну нормативну, інституційну та судову систему.

Висновки

- Неправомірне застосування норм кримінального законодавства з метою обмеження свободи вираження поглядів залишається проблемою для більшості країн-членів РЄ.
- Деякі форми дифамації є кримінальним злочином у 36 країнах-членах, а у 29 – санкція за таке діяння передбачає позбавлення волі. Сам факт існування подібних диспозицій та санкцій у законах спричиняє суттєві негативні наслідки та призводить до обмеження свободи вираження поглядів.
- Політичні, публічні особи та державні службовці у 30 країнах-членах користуються підвищеним рівнем захисту відповідно до положень законодавства щодо дифамації. Це не відповідає стандартам судочинства Європейського суду з прав людини, який ухвалив, що межі критичних висловлювань щодо політичних осіб мають бути значно ширшими для забезпечення прозорості та детального вивчення їх діяльності¹. Так, Європейський суд з прав людини визнав неправомірним рішення щодо встановлення винуватості та застосування санкції у виді штрафу до

¹Рекомендації Комісії Ради Європи за демократію через право (Венеційська комісія) щодо закону про забезпечення конфіденційності та закону про захист викривачів Колишньої Югославської Республіки Македонія, CDL-AD(2016)008.

журналіста за іронічне глумління над представниками місцевої влади в порушення вимог статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод²; а також засудження журналіста за сатиричну публікацію про регіонального прокурора³.

- Парламент Італії розпочав обговорення законопроєкту спрямованого на декриміналізацію нанесення образи з використанням медіа. Міністерство юстиції Німеччини оголосило про наміри уряду країни прибрати з кримінального законодавства положення, які забороняють сатиричні вирази щодо очільників інших країн. Але у багатьох випадках закони про дифамацію використовуються не за призначенням, а з метою перешкоджання участі у публічних дебатах, що необґрунтовано обмежує свободу вираження поглядів. Також Комітет міністрів Ради Європи в рамках здійснення нагляду за кейсом⁴ висловив занепокоєння щодо законодавчих поправок до Кримінального кодексу Азербайджану, які передбачають нові склади злочинів у вигляді нанесення клевети та образи.
- Профонація залишається злочином у 18 країнах-членах, хоча тенденції до декриміналізації зростають з кожним роком. Мальта, наприклад, відмінила кримінальну відповідальність щодо дифамації стосовно релігійних поглядів у 2016 році.
- Хоча у більшості країн-членів відсутній чіткий правовий механізм захисту викривачів, все ж таки деякі з них ухвалюють відповідні закони у цій сфері, що значно полегшує процеси розкриття інформації в інтересах суспільства як ефективний інструмент виявлення та боротьби зі злочинністю та корупційними проявами. Закон про Палату з питань викривачів був ухвалений в Нідерландах, таким чином було створено новий авторитетний

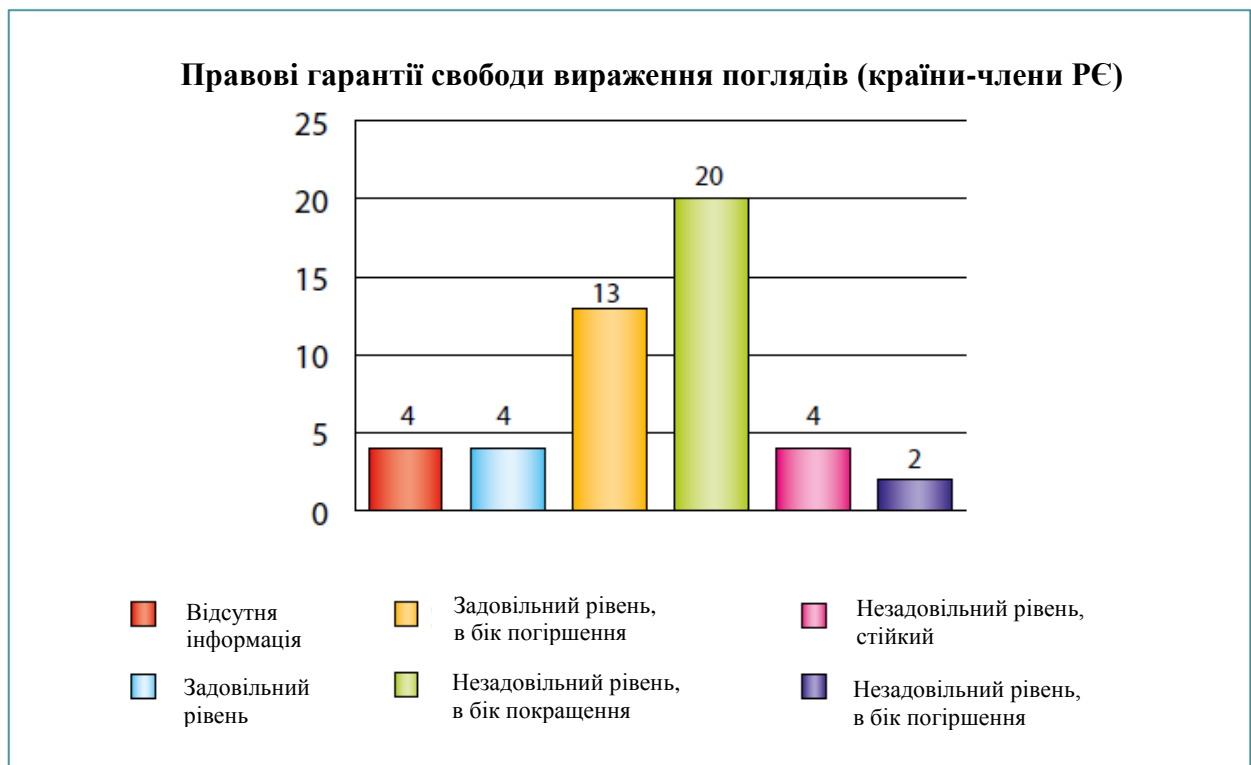
² Кейс Зембінський проти Польщі (№ 2) (Заява № 1977/07) від 5 липня 2016 року.

³ Кейс Гребньова і Алисимчик проти Російської Федерації (Заява № 8918/05) від 22 листопада 2016 року.

⁴ Комітет міністрів Ради Європи на 1273-му засіданні (грудень 2016 р.) в рамках нагляду за справою Н46-4 Махмудов та група Агазаде проти Азербайджану (заява № 35877/04), звернув увагу на введення нових поправок до Кримінального кодексу Азербайджану (<https://goo.gl/ab8mw1>).

орган для надання консультаційної допомоги викривачам. Нові заходи захисту були також ухвалені у Франції (Закон про боротьбу з корупцією, прозорість та модернізацію економіки) та Швеції (Закон про захист працівників, що повідомляють про порушення на робочому місці).

- У Туреччині після спроби державного перевороту більше 150 медіа було закрито у відповідності до вимог положень закону про введення надзвичайного стану, відомих журналістів переслідували та звинуватили у причетності до терористичної діяльності.
- Також Рада Європи схвильована випадками кримінального переслідування осіб, в тому числі журналістів та блогерів, які не погоджуються із владною політикою та критикують політичних лідерів у Азербайджані.

Позитивні зобов'язання країн-членів щодо захисту журналістів та свободи вираження поглядів

Незважаючи на те, що головною метою статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод є захист особи від протиправного втручання органів державної влади, країни-члени також повинні виконувати низку позитивних зобов'язань, ухвалених у відповідних рішеннях Європейського суду з прав людини та зазначених у інших інструментах РЄ⁵. Такі зобов'язання включають правові, адміністративні та практичні заходи, спрямовані на забезпечення безпеки журналістів та створення найбільш сприятливих умов просування свободи вираження поглядів. Їх мають реалізовувати органи державної влади всіх гілок – виконавчої, законодавчої та судової та на всіх рівнях – національному, регіональному та місцевому.

А. Профілактика

Безпека та фізична недоторканність журналістів: країни-члени мають гарантувати безпеку та фізичну недоторканність журналістів і це означає не тільки зобов'язання убезпечення від умисного або незаконного позбавлення життя, але і про позитивне зобов'язання ухвалювати та запроваджувати відповідні заходи протидії для захисту життя журналістів в межах юрисдикції.

Першочерговим завданням будь-якої країни є забезпечення права на життя через запровадження дієвих та ефективних норм кримінального законодавства для попередження вчинення злочинів проти журналістів. При певних обставинах таке завдання поширюється і в рамках позитивного зобов'язання влади ухвалювати та запроваджувати превентивні, попереджувальні заходи для захисту осіб, життю або здоров'ю яких загрожує небезпека. Зокрема органам державної влади слід звернути увагу на вразливе становище журналістів, які висвітлюють гостру політичну тематику.

Законодавча база: країни-члени мають створити повноцінне законодавче підґрунтя, що дозволить журналістам та іншим представникам медіа ефективно та без остраху долучатися до громадських обговорень. Таке має включати:

- гарантії доступу до інформації, конфіденційність та захист даних, конфіденційність та безпека повідомлень, а також захист журналістських джерел та викривачів;

⁵ Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2016)4 щодо захисту журналістики, безпеки журналістів та інших медіа гравців (ухвалено на 1253-му засіданні Комітету міністрів).

- визнання особливої ролі журналістів у демократичному суспільстві, просування ефективних законів про працю та зайнятість для забезпечення захисту журналістів від неправомірного звільнення або репресій, а також від неприйнятних умов праці, що, як наслідок, може спричинити відхід від загальноприйнятих етичних норм та стандартів;
- закони та їх реалізація, а також виконання позитивних зобов'язань підлягають незалежній та ґрунтовній перевірці з метою забезпечення гарантій належного та ефективного дотримання права на свободу вираження поглядів на практиці.

В. Захист

Країни-члени несуть відповідальність в рамках позитивного зобов'язання щодо забезпечення захисту журналістів від залякування, погроз та насильства, незалежно від джерела походження таких загроз та їх різновидів (вплив з боку держави, церкви, фінансовий тиск тощо). Потрібно запровадити чіткий та ефективний механізм судового та превентивного захисту (тимчасового, на певний період) для осіб, що стикаються із погрозами насильства.

У всіх випадках обмеження свободи журналістів та інших представників медіа, що здійснюється поліцією або іншими правоохоронними органами повинно ґрунтуватися на дотриманні відповідних процесуальних гарантій: право інформувати третю особу про обмеження свободи, місцезнаходження та інші обставини; право на залучення адвоката; право доступу лікаря та право оскаржити законність рішення про обмеження свободи у судовому порядку.

Журналісти, арештовані або затримані у зв'язку із підозрою у вчиненні правопорушення повинні негайно бути доставлені до суду, а їх справа має бути розглянута у судовому порядку протягом розумного строку або ж до цього моменту має бути ухвалено рішення про їх звільнення.

Країни-члени також зобов'язані застосувати необхідні заходи для недопущення неправомірного використання закону та судового процесу з метою залякування журналіста, а також мають гарантувати, що адміністративні механізми, на кшталт реєстрації, акредитації, оподаткування не будуть використовуватися для переслідування журналістів або з метою перешкодити їх участі у громадських обговореннях.

С. Кримінальне переслідування

Країни-члени зобов'язані забезпечити всі необхідні процедури для притягнення до відповідальності винуватих у вчиненні злочинів проти журналістів та інших представників медіа, незалежно від того чи є підозрювані представниками органів державної влади чи ні. Розслідування вбивств, нападів та жорстокого поводження з журналістами має ґрунтуватися на дотриманні принципів відповідності, ретельності при перевірці та збиранні доказів, неупередженості, незалежності, оперативності та громадського контролю.

Країни-члени мають гарантувати потерпілим (жертвам та членам сім'ї) ефективні та доступні засоби правового захисту, в тому числі фінансову компенсацію, медичну та психологічну допомогу, переселення та укриття.

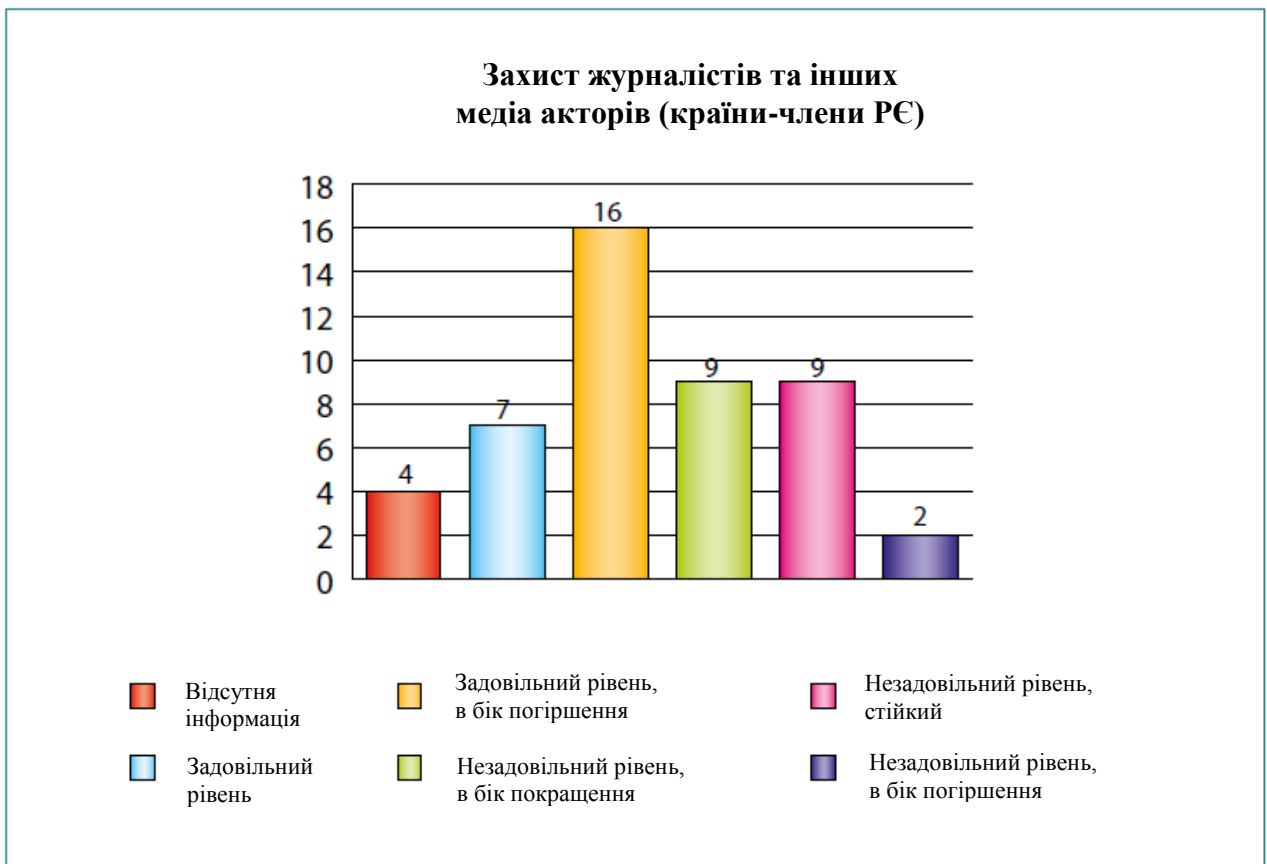
ЗАХИСТ ЖУРНАЛІСТІВ ТА ІНШИХ МЕДІА АКТОРІВ

Європейський суд з прав людини неодноразово підкреслював необхідність запровадження країнами-членами систем захисту журналістів та інших медіа гравців в рамках позитивного зобов'язання щодо створення сприятливого середовища для активних громадських обговорень, де кожен може висловити свою точку зору та власні ідеї без страху. Крім того, країни-члени мають ефективно захищати фізичні та моральні цінності людини, передбачивши у кримінальному законодавстві відповідні положення для профілактики злочинів проти журналістів, а також забезпечити належне розслідування для попередження безкарності.

Критерії вимірювання рівня захисту журналістів та інших медіа акторів:

- ✓ Кримінальні злочини проти журналістів відсутні (вбивства, напади, зникнення, інші форми фізичного насильства проти журналістів).
- ✓ Журналісти охороняються поліцією у разі запиту перших про необхідність таких дій через наявність погроз.
- ✓ Журналісти не підлягають затриманню, арешту, кримінальному переслідуванню через критичні коментарі. Журналістів або інших медіа акторів не переслідують за політичними мотивами.
- ✓ Журналісти не підлягають словесному залякуванню за публічну риторику з подачі влади або ігнорування владою таких залякувань.
- ✓ Злочини проти журналістів не залишаються безкарними. Розслідування злочинів проти журналістів – незалежне, оперативне та ефективне.
- ✓ Органи прокуратури та суди здійснюють свою діяльність швидко та ефективно.
- ✓ Журналісти не підлягають стеженню з боку держави під час виконання професійних обов'язків.

- ✓ Конфіденційність джерел інформації журналістів захищена на законодавчому рівні, і такі положення виконуються на практиці з дотриманням нормативно-правових актів та основоположних принципів.
- ✓ Доступ до інформації та документів, які знаходяться під захистом держави гарантований законом і реалізується на практиці.
- ✓ До журналістів не висуваються необґрунтовані вимоги від держави для здійснення їх діяльності. Журналістам-іноземцям не відмовляють у в'їзді до країни та у робочих візитах, через потенційно можливі критичні звіти.

МЕДІА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Редакційна незалежність медіа, в тому числі онлайн-медіа має гарантуватися законодавчими положеннями, що ефективно реалізовуватимуться на практиці, убезпечуючи журналістів від будь-якої форми цензури та тиску.

Рада Європи розробила детальні стандарти щодо забезпечення незалежності медіа та акцентувала увагу на необхідності запровадження паралельних інструментів та механізмів, серед яких чіткі і зрозумілі правила ліцензування мовлення; профілактика від неправомірного впливу та небажаного контролю з боку політичних сил, рекламодавців та носіїв інших домінуючих інтересів приватного характеру; забезпечення незалежності регуляторних органів; справедливе фінансування суспільних мовників тощо.

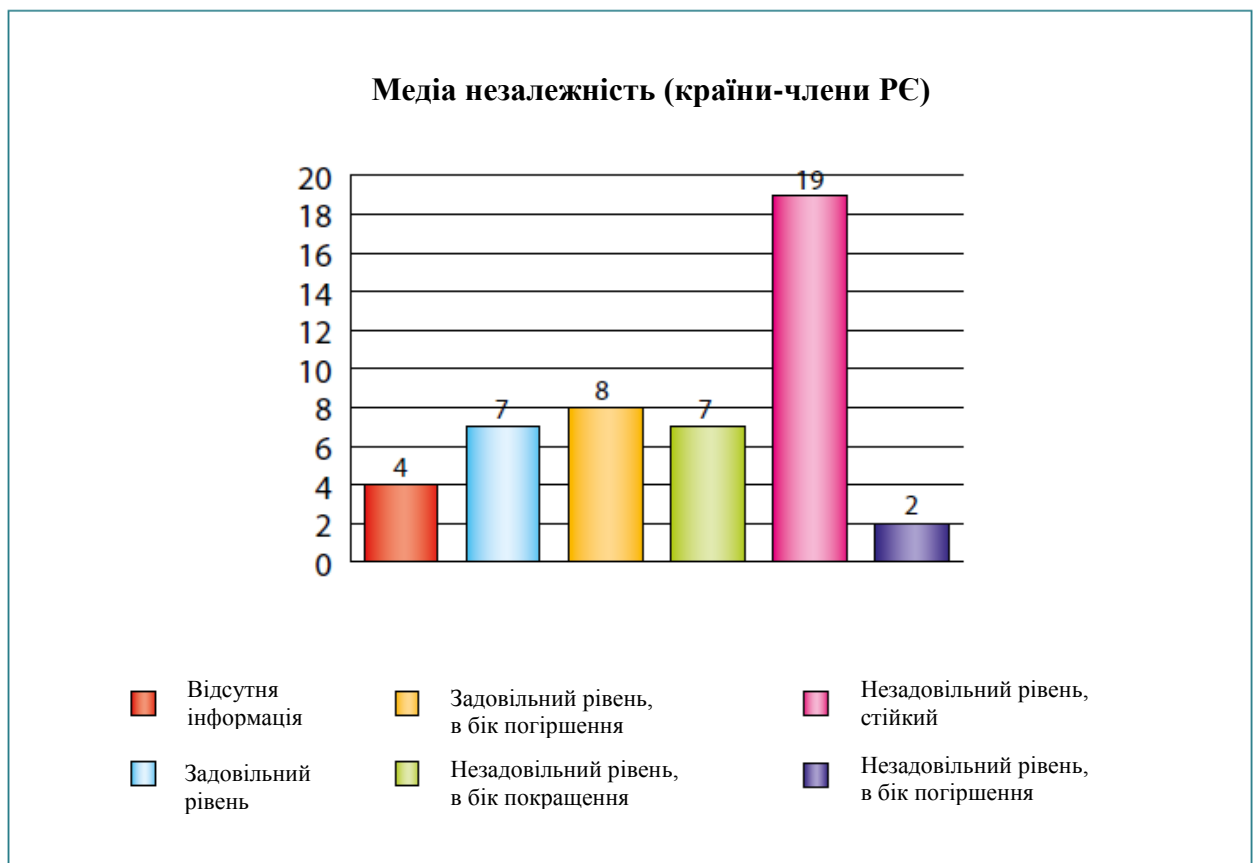
Незалежність медіа також багато в чому залежить від рівня професіоналізму самих журналістів, які мають забезпечувати виконання важливих суспільних функцій з дотриманням етичних стандартів та норм визначених механізмами саморегулювання. Ще одним важливим елементом медіа незалежності є гідне економічне підґрунтя діяльності як журналістів, так і інших медіа акторів: стабільне фінансове забезпечення та належні умови праці.

Критерії вимірювання рівня незалежності медіа:

- ✓ Нормативно-правові положення захищають редакційну незалежність від можливих впливів уряду, власників медіа, інших політичних та комерційних інтересів.
- ✓ Редакційна незалежність медіа забезпечується не тільки де-юре, а й де-факто.
- ✓ Медіа (друковані, мовники, онлайн) не підлягають цензурі.
- ✓ Мовні компанії проходять процедуру ліцензування, яка ґрунтується на принципах відкритості, прозорості та неупередженості, а інформація про ухвалені рішення є загальнодоступною. Друковані та онлайн-медіа не

зобов'язанні мати ліцензію, достатньо зареєструватися (проста реєстрація діяльності або ж податкова реєстрація).

- ✓ Телерадіокомпанії, друковані та онлайн медіа здійснюють свою діяльність відкрито та незалежно, мають гарантії від несанкціонованого втручання у їх роботу.
- ✓ Незалежність регуляторних органів гарантується законом та реалізується на практиці.
- ✓ Суспільне мовлення забезпечено належним фінансуванням та необхідними технічними засобами, а також захищене від політичного та економічного втручання.
- ✓ Наявні ефективні механізми саморегулювання медіа, які забезпечують належний баланс між правами та обов'язками.
- ✓ Журналісти мають весь необхідний пакет соціального захисту (за офіційними трудовими контрактами).

МЕДІА ПЛЮРАЛІЗМ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ

Наявність доступу до різноманітних джерел інформації дозволяє сформувати критичне мислення, що є основою для просування плюралізму, в тому числі щодо політичних дебатів та присутності проінформованого електорату.

Європейський суд з прав людини підтвердив законність різноманітних форм втручання з боку органів державної влади якщо таке втручання є необхідним для заохочення плюралізму медіа.

Нормативно-правова база, яка гарантує прозорість володіння медіа має фундаментальне значення для плюралізму медіа, оскільки володіння інформацією про кінцевого власника медіакомпанії відіграє важливу роль у вирішенні проблем пов'язаних із концентрацією медіавласності та можливого конфлікту інтересів. Таким чином, прозорість є ефективним інструментом у боротьбі із потенційною загрозою неправомірного впливу на медіа. Крім того, наявність доступу до вичерпної інформації про структуру власності медіа має важливе значення для ефективного здійснення діяльності регуляторними органами.

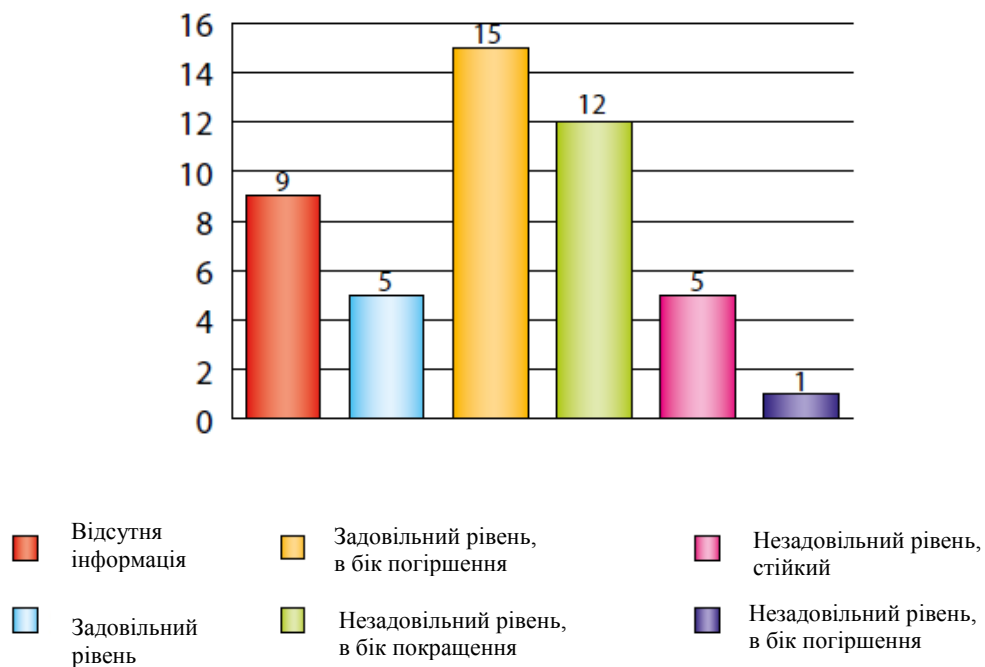
Суспільне мовлення та місцеві медіа мають відіграти ключову роль у розвитку публічних дебатів, політичного плюралізму та рівня поінформованості про наявність різноманітних точок зору, зокрема, представляючи інтереси різних груп суспільства, в тому числі культурні, мовні, етнічні, релігійні та інші осередки, а також шляхом забезпечення доступу до інформації та її поширення через вираження власних думок й обміну ідеями.

Суспільні медіа мають бути джерелом неупередженої інформації та коментарів, форумом для плюралістичних публічних дискусій та гарантувати різноманітність думок, з метою дотримання балансу серед потенційно упередженого медіа ринку та приватних медіа провайдерів.

**Критерії вимірювання рівня
медіа плюралізму та різноманітності:**

- ✓ Суспільство має доступ до різноманітної інформації, точок зору, яку представляють різні види медіа: друковані, мовники, онлайн-медіа, в тому числі і міжнародні представники медіа і на міжнародну тематику.
- ✓ Концентрація медіа відсутня через наявність належного регулювання та контролю з боку органів державної влади відповідної компетенції.
- ✓ Інформація про власність на медіа та економічні впливи загальнодоступна для громадськості.
- ✓ Всі існуючі види медіа мають справедливий і рівний доступ до технічних та комерційних каналів збуту та мереж електронного зв'язку.
- ✓ Медіа просувають різні інтереси та точки зору, особливо місцеві медіа щодо забезпечення прав національних та інших меншин, в тому числі стосовно участі в управлінні медіа та системах саморегулювання.
- ✓ Суспільні медіа відіграють важливу роль у просуванні соціальної єдності та інтеграції суспільства через активне долучення соціальних груп, меншин, осіб з обмеженими можливостями та представників різних вікових груп.
- ✓ Медіа, в тому числі суспільні, мають справедливий та рівний доступ до державної комерційної комунікації та державного субсидіювання.
- ✓ Політичні партії та політики-кандидати мають справедливий та рівний доступ до медіа. Висвітлення медіа виборчих кампаній проходить з дотриманням принципів збалансованості та неупередженості.

Медіа плюралізм та різноманітність (країни-члени РЄ)

СВОБОДА СЛОВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Інтернет створює нові можливості для реалізації свободи вираження поглядів, оскільки на відміну від будь-якого іншого медіа, дозволяє швидше та простіше шукати, отримувати та поширювати інформацію поза національними кордонами.

В той час, як онлайн середовище пропонує необмежені можливості для свободи слова та медіа, це водночас породжує і нові завдання та виклики. Інтернет-посередники відіграють основоположну роль у поширенні контенту. Правова база для посередників має містити всі необхідні гарантії дотримання свободи вираження поглядів та забезпечення відповідного рівня конфіденційності. Окрім того, повинні бути передбачені гарантії від незаконного використання мережі Інтернет (поширення мови ненависті, підбурювання до насильства тощо). Країни-члени мають забезпечити ефективні запобіжні механізми для убезпечення користувачів мережі від надмірного моніторингу та стеження, що заважають безкоштовному потоку інформації та обміну ідеями у Всесвітній павутині.

Критерії вимірювання рівня свободи слова в мережі Інтернет:

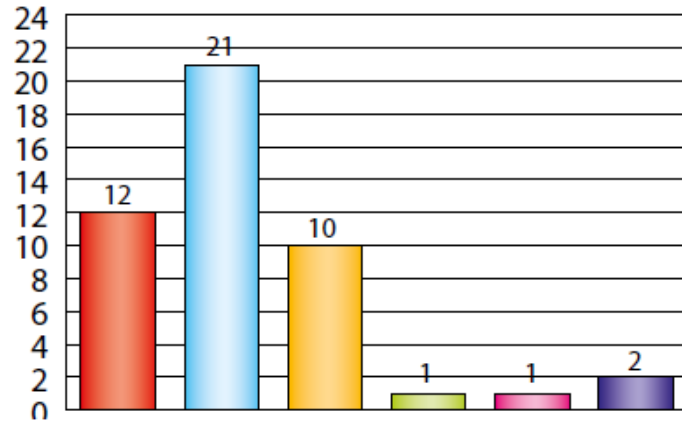
- ✓ Інтернет доступний кожному (і у фінансовому і в технічному сенсі).
- ✓ Обмеження доступу до певного контенту в мережі Інтернет, обґрунтовано досягненням цілей передбачених положеннями статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та є необхідним інструментом у демократичному суспільстві. Закони передбачають належні гарантії протидії зловживанню, в тому числі відповідність обмежень та ефективний судовий нагляд.
- ✓ Обсяг запровадження будь-яких обмежень щодо блокування або фільтрації мережевого контенту визначається за рішенням суду або іншим незалежним органом, який наділений такими повноваженнями.

- ✓ Країна не блокує доступ до використання соціальної мережі або інших Інтернет-платформ на постійній основі або на час певних подій.
- ✓ Інтернет-посередники не контролюють користувачів (незалежно від мотивів – комерційні, політичні або будь-які інші).
- ✓ Інтернет-посередники не несуть відповідальності за інформацію, яка поширюється за допомогою їх технологій, за винятком випадків наявності інформації про очевидно незаконний контент.
- ✓ Інтернет-посередники не здійснюють цензуру контенту, що генерується чи передається користувачами в мережі.
- ✓ Нагляд за спілкуванням користувачів в мережі відсутній, крім випадків передбачених положеннями статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Стаття 8
Право на повагу до приватного і сімейного життя
<p>1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.</p> <p>2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.</p>

- ✓ У країні існує освітня програма для медіа в рамках інформаційної грамотності та підвищення рівня критичного мислення у користувачів для належного розуміння контенту у мережі.

Свобода вираження поглядів в мережі Інтернет (країни-члени РЄ)

- Відсутня інформація
- Задовільний рівень
- Задовільний рівень, в бік погіршення
- Незадовільний рівень, в бік покращення
- Незадовільний рівень, стійкий
- Незадовільний рівень, в бік погіршення